

محسن پاک‌آیین

کارشناس مسائل بین‌الملل

گذرگاه زنگرور جاده‌ای است که جمهوری آذربایجان را به نخجوان متصل می‌کند و این گذرگاه از داخل خاک ارمنستان عبور کرده، در تمامیت ارضی این کشور است و هرگونه تردد در آن، با اعمال حاکمیت ارمنستان خواهد بود. موضع رئیس‌جمهور روسیه در باکو، دقیقاً یکی از بندهای توافقنامه صلح مسکو است که سال ۲۰۲۰ بین ارمنستان و آذربایجان با حضور پوتین امضا شد. در این بند گفته شده که طرفین باید از راه‌های مواصلاتی رفع انسداد کنند؛ در عین حال رفع انسداد ترکیه بخواد از مسیر زنگرور استفاده کند، باید از راه ارمنستان به ایران از مسیر جمهوری آذربایجان و امکان دسترسی به آستارا و بیله سوار و همچنین امکان دسترسی ارمنستان به حلقا در ایران از مسیر نخجوان را هم شامل می‌شود. همچنین اگر ترکیه بخواهد از مسیر زنگرور استفاده کند، باید از راه ارمنستان به دریای سیاه از مسیر شمال ترکیه نیز رفع انسداد شود. پس رفع انسداد از مسیرهای مواصلاتی از جمله باز شدن زنگرور یک اقدام فوری و سهل الوصول نیست و مستلزم مذاکرات طولانی و سخت میان کشورهای ارمنستان، آذربایجان و ترکیه است. سختی این مذاکرات از آن جهت است که آذربایجان و ترکیه علاقه‌مند به رفع انسداد از مسیرهای ارتباطی برای ارمنستان نیستند، چرا که نمی‌خواهند این کشور از محاصره خارج شود. شرط ارمنستان برای باز کردن گذرگاه زنگرور نیز رفع انسداد از مسیرهای مورد نظر است. در عین حال اختلافات دیرینه ارمنستان و ترکیه به دلیل نسل‌کشی ارمنه توسط دولت عثمانی نیز مانع اصلی برای عادی‌سازی روابط این دو کشور است. به دلیل سختی مذاکرات برای رفع انسداد از مسیرهای ارتباطی و اختلاف نظر جدی میان بازیگران ذینفع، جمهوری‌های آذربایجان و ارمنستان این موضوع را از دستور کار مذاکرات صلح خارج کرده و به آینده موکول کرده‌اند. لذا به نتیجه رسیدن مذاکرات برای بازگشایی این گذرگاه در کوتاه‌مدت یا میان‌مدت، امکان‌پذیر نیست و چنانچه به نتیجه هم برسد، احداث زیرساخت‌های لازم نیز طولانی خواهد بود. موضوع روسیه درمورد باز کردن گذرگاه زنگرور این گونه تفسیر شد که این اقدام، مرزهای بین‌المللی از جمله مرز ایران را تغییر می‌دهد. در مقطعی مرزهای بین‌المللی در صورتی تغییر می‌کرد که جمهوری آذربایجان در یک اقدام نظامی، استان سیونیک ارمنستان را اشغال کرده و با نقض تمامیت ارضی ارمنستان، گذرگاه زنگرور را باز کند. در این صورت مرزهای ایران و ارمنستان دستخوش تغییر می‌شد، احتمال این اتفاق قبل از آزادی قره باغ متصور بود که با موضع قوی ایران و ریزنی‌های دیپلماتیک، احتمال وقوع جنگ برطرف شد و آذربایجان و ارمنستان از مسیر مذکور مشکل قره باغ را حل کردند. به عبارتی هر دو طرف در اجلاس پراگ متعهد شدند که تمامیت ارضی یکدیگر را به رسمیت شناخته، توافقنامه صلح امضا کنند و سایه جنگ از سر قفزار را برطرف نمایند. در این مقطع، علت مخالفت منطقی ایران نسبت به باز شدن زنگرور، نگرانی از سوءاستفاده کشورهای فرامنطقه‌ای از این گذرگاه و ناآمن‌سازی قفقاز است. ارمنستان پس از آزادسازی قره‌باغ و آغاز مذاکرات صلح با آذربایجان، رویکردی ضد روسی اتخاذ کرد و روابط خود با کشورهای غربی از جمله آمریکا و فرانسه را بهبود بخشید. این کشورها به خصوص فرانسه با سوءاستفاده از سردی روابط ارمنستان و روسیه و با فروش سلاح به ایروان، سعی کردند بر تقویت حضور و نفوذ خود در قفقاز تمرکز کرده و ارمنستان را برای انزوای روسیه در این منطقه ترغیب کنند. در این شرایط، گذرگاه زنگرور در صورت بازگشایی، محلی برای حضور و نفوذ کشورهای غربی در این مسیر و صحنه رقابت غرب و روسیه و مقدمه ایجاد یک مناقشه جدید در منطقه خواهد بود. این وضعیت به نفع ارمنستان نخواهد بود، چرا که این کشور به تازگی از جنگ قره‌باغ رها شده و می‌تواند بوجه خود را در جهت پیشرفت عمرانی و اقتصادی صرف کند و طبعاً در صورت ایجاد مناقشه جدید، این فرصت طلایی برای پیشرفت و ادغام در اقتصاد منطقه، از بین خواهد رفت. باز شدن گذرگاه زنگرور به نفع جمهوری آذربایجان نیز نخواهد بود چرا که اگر غرب و ناتو در رقابت با روسیه به این منطقه آمده و به دریای خزر برسد، جمهوری آذربایجان نیز به عنوان کشوری که درآمد ارزی هنگفتی از نفت و گاز این دریا دارد، با مشکل ناامنی در صدور انرژی روبه‌رو خواهد شد. به همین علت موضع اصولی، منطقی و خیرخواهانه ایران در مخالفت با باز شدن گذرگاه زنگرور که توسط رهبر معظم انقلاب در دیدار نخست وزیر ارمنستان بیان شد، تقویت صلح و دوستی در قفقاز را مدنظر داشته و به نفع کشورهای آذربایجان و ارمنستان است. روسیه با اتخاذ موضعی مبتنی بر رفع انسداد از مسیرهای مواصلاتی، به دنبال این است که دالان زنگرور به شکلی باز شود که طبق مفاد توافق نامه مسکو در سال ۲۰۲۰، تحت نظارت نیروهای روسیه باشد. مسکو قصد دارد با این ترفند هم حضور نظامی خود را در قفقاز تقویت کند و هم برتردد غربی‌ها در این گذرگاه نظارت و کنترل داشته باشد. در عین حال روسیه زیرکانه قصد دارد ایگوئه القا کند که مخالف باز بودن راه‌های ارتباطی نیست و تنها ایران است که با این اتفاق که می‌تواند موجب پیشرفت اقتصادی کشورهای قفقاز شود، مخالف است. روسیه به خوبی می‌داند که ارمنستان با رفع انسداد از گذرگاه زنگرور مخالف است و شرایطی دارد که در بند یک به آن اشاره شد. جمهوری اسلامی ایران در عین حساس بودن نسبت به تغییر مرزهای بین‌المللی باید بر متقاعد کردن کشورهای روسیه، آذربایجان و ارمنستان نسبت به خطرات امنیتی بازگشایی گذرگاه زنگرور متمرکز شود. برای تحقق این امر باید از برخورد‌های سلبی که موجب ناراضایی همسایگان خواهد شد، اجتناب شده و دستگاه دیپلماسی در اجرای سیاست تقویت روابط با کشورهای مجاور، رابزنی مستمر با روسیه، آذربایجان و ارمنستان به صورت دوجانبه یا چندجانبه (مثل نشست ۳+۳) را در دستور کار قرار دهد. در این روند، صاحبان قلم و تریبون و رسانه نیز باید با شناخت ابعاد مختلف و پیچیده موضوع، با پرهیز از گمانه‌زنی و اتخاذ مواضع سازنده، دیپلمات‌های وزارت امور خارجه را جهت تحقق منافع ملی کشور یاری نمایند.

دکتر بهمن آرمان در گفت‌وگو با «آرمان ملی» مطرح کرد:

اول لغو تحریم‌ها بعد جراحی اقتصادی

آقای پزشکيان تا تحریم است دست به تیغ جراحی نبرید

باند‌های مافیایی مخالفت با اصلاحات اقتصادی پزشکيان را آغاز کرده‌اند

آرمان ملی- احسان انصاری؛ مسعود پزشکيان به تازگی از ضرورت اصلاحات با جراحی اقتصاد در کشور سخن گفته است. این در حالی است که ابراهیم رئیسی نیز معتقد به اصلاحات اقتصادی بود و دست به اصلاحاتی در این زمینه زد. هرچند اصلاحاتی که دولت رئیسی در زمینه اقتصادی انجام داد نتیجه مطلوب به همراه نداشت بلکه وضعیت معیشتی مردم را با چالش‌های جدی‌تری مواجه کرد. به همین دلیل این

رئیس‌جمهور در اظهارات اخیر خود به ضرورت جراحی اقتصادی در کشور اشاره کرده‌اند. الزامات و مختصات جراحی اقتصادی در شرایط کنونی در کشور چیست؟

اصلاحات اقتصادی پس از انقلاب ۵۷ در دوران آقای هاشمی آغاز شد و سیاست‌های تعدیل اقتصادی در دستور کار قرار گرفت. این سیاست‌ها نیز در عمل همان فرمولی است که صندوق بین‌المللی پول برای انجام اصلاحات اقتصادی در کشورهای مختلف جهان پیشنهاد می‌کند که لغو یارانه‌های غیرلازم، منطقی کردن قیمت‌ها و کاهش کسری بودجه دولت‌ها به عنوان منشأ اصلی تورم است. با این وجود عده‌ای در همان مقطع زمانی نیز مخالفت خود را با این سیاست‌ها آغاز کردند. نتیجه مخالفت‌ها با سیاست‌های تعدیل اقتصادی نیز ایجاد باند‌های مافیایی، رانت‌خواری و فسادهای اقتصادی دیگر شد. امروز در اقتصاد کشورهای جهان نظریه‌ای وجود دارد که از دوران ریاست جمهوری ریگان در آمریکا آغاز شد و پس از مدتی فراگیر شد و امروز نیز در اقتصادهای جهان مورد استفاده قرار می‌گیرد. این نظریه نیز مبتنی بر حمایت همه جانبه از طرف عرضه است که شامل مالیات، قیمت‌گذاری توسط دولت‌ها و... می‌شود. به عنوان مثال در آلمان قیمت برق برای واحدهای خانگی ۱۰ سنت است. در باره این ۵ سنت نیز واحدهای تولیدی ۵ سنت است. در باره این ۴۰ درصدی دولت آلمان اعلام کرده به دلیل رقابت در بازارهای جهانی و تلاش برای کاهش بیکاری اعمال شده و ممکن است در آینده کاهش پیدا کند. دولت آقای رئیسی اقداماتی را در راستای جراحی اقتصادی آغاز کرد که به دلایل مختلف ادامه پیدا نکرد. در شرایط کنونی نیز دولت چهاردهم با تیم اقتصادی‌اش مشخص نیست که از چه روشی قرار است برای اصلاحات اقتصادی استفاده کند. هنوز مشخص نیست که اعضای تیم اقتصادی دولت از توانایی کافی برای اصلاحات اقتصادی برخوردار هستند یا خیر. این در حالی است که باند‌های مافیایی و رانت‌خواری از هم اکنون با جراحی اقتصادی مورد نظر پزشکيان مخالفت خود را آغاز کرده‌اند.

یکی از مسائلی که منتقدان دولت پزشکيان مطرح می‌کنند این است که دولت قصد دارد با تغییر قیمت حامل‌های انرژی و به خصوص بنزین دست به اصلاحات اقتصادی بزند. آیا در شرایط کنونی دولت چنین رویکردی را در دستور کار خود قرار خواهد داد؟ واقعیت این است که یکی از مسائلی که در اصلاحات اقتصادی حائز اهمیت است اصلاح قیمت حامل‌های انرژی است. امروزه در هیچ کشوری در جهان و حتی بین کشورهای همسایه نیز چنین شرایطی وجود ندارد و قیمت یک لیتر بنزین در حدود یک چهارم یک آب معدنی باشد. به همین دلیل اصلاح قیمت بنزین برای دولت پزشکيان یک ضرورت به شمار می‌رود و باید در دستور کار دولت قرار بگیرد. در کشورهای اروپایی قیمت بنزین به صورت لحظه‌ای و متناسب با قیمت‌های جهانی تغییر می‌کند. این در حالی است که در ایران این وضعیت وجود ندارد. از سوی دیگر براساس آنچه یکی از کاندیدهای انتخابات ریاست جمهوری عنوان کرد در ابتدای هر سال این بیم و هراس بین مردم وجود دارد که با افزایش قیمت بنزین در سال جدید قیمت کالاهای دیگر نیز افزایش پیدا کند و در نهایت تورم روند صعودی به خود بگیرد. نکته مهم این است که در صورتی که وضعیت مصرف بنزین و گازوئیل در کشور به همین صورت ادامه پیدا کند که به

اصلاحات اقتصادی پس از انقلاب در دوران آقای هاشمی آغاز شد و سیاست‌های تعدیل اقتصادی در دستور کار قرار گرفت. این سیاست‌ها نیز در عمل همان فرمولی است که صندوق بین‌المللی پول برای انجام اصلاحات اقتصادی در کشورهای مختلف جهان پیشنهاد می‌کند که لغو سوبسیدهای غیرلازم، منطقی کردن قیمت‌ها و کاهش کسری بودجه دولت‌ها به عنوان منشأ اصلی تورم است. با این وجود عده‌ای در همان مقطع زمانی نیز مخالفت‌های خود را با این سیاست‌ها آغاز کردند

جایی می‌رسد که ما ناچار می‌شویم همه درآمد ناشی از فروش نفت خام را به این امر اختصاص بدهیم. در همین تعطیلات چند روز اخیر میزان مصرف بنزین در کشور به ۱۳۷ لیتر در روز افزایش پیدا کرد که این میزان چندین برابر میزان مصرف بنزین در کشوری مانند ترکیه است که قیمت آن تنها اندکی از ایران بیشتر است.

اصلاحات اقتصادی مورد نظر دولت پزشکيان به چه میزان روی اقلام اساسی مورد نیاز مردم تأثیرگذار است و وضعیت معیشتی آنها را تحت تأثیر قرار می‌دهد؟ در شرایط کنونی ما شاهد یک نرخ تورم ۴۰ درصدی در کشور هستیم. از سوی دیگر گوشت قرمز از سفره مردم برچیده شده و حتی قیمت حبوبات نیز نسبت به گذشته چندین برابر شده است. به همین دلیل باید عنوان کرد که جراحی اقتصادی ر عمل اتفاق رخ داده است. نکته جالب این است که باند‌های مافیایی نسبت به گرانی اقلام اساسی و مورد نیاز مردم هیچ واکنشی نشان نمی‌دهند اما در مورد بنزین شرایط متفاوت است و مافیای خودرو به دنبال این است که همین خودروهای از رده خارج شده خارج شده خارجی را تولید کند و در عین حال بتواند آنها را در بازار بفروشد. این در حالی است که تولید خودروهای پرمصرفی

واقعیت این است که یکی از مسائلی که در اصلاحات اقتصادی حائز اهمیت است اصلاح قیمت حامل‌های انرژی است. امروزه در هیچ کشوری در جهان و حتی در بین کشورهای همسایه نیز چنین شرایطی وجود ندارد که قیمت یک لیتر بنزین در حدود یک چهارم یک آب معدنی باشد. به همین دلیل اصلاح قیمت بنزین برای دولت پزشکيان یک ضرورت به شمار می‌رود و باید در دستور کار دولت قرار بگیرد. در کشورهای اروپایی قیمت بنزین به صورت لحظه‌ای و متناسب با قیمت‌های جهانی تغییر می‌کند

بیم وجود دارد که اگر دولت پزشکيان نیز در شرایطی که کشور در وضعیت تحریم قرار دارد دست به اصلاحات اقتصادی بزند این احتمال وجود دارد که وضعیت معیشتی مردم بیشتر نیز تحت تأثیر قرار بگیرد. در این بین البته مخالفان دولت تلاش می‌کنند با شایعاتی مانند احتمال گرانی بنزین کار را برای دولت سخت‌تر کنند. «آرمان ملی» برای بررسی این مسائل با دکتر بهمن آرمان اقتصاددان گفت‌وگو کرده است که در ادامه می‌خوانید.

مانند پژو ۴۰۵ که هنوز در ایران وجود دارد در سال ۱۹۹۲ در فرانسه متوقف شد. مثال دیگر خودروی پراید است که تا سال‌های اخیر در ایران تولید می‌شد، اما در کره جنوبی در سال ۱۹۸۷ از رده تولید خارج شد. از سوی دیگر مصرف خودرویی مانند پراید در کشورهای توسعه یافته در حدود ۴ لیتر در ۱۰ کیلومتر است در حالی که در ایران ۸ لیتر است.

اگر دولت پزشکيان به دنبال اصلاحات اقتصادی است در ابتدا باید برای تحریم‌های بین‌المللی چاره اندیشی کند. این در حالی است که در شرایط کنونی تحرکی در این زمینه مشاهده نمی‌شود. آیا پزشکيان می‌توانند در شرایط تحریم دست به سه اصلاحات اقتصادی بزند؟

بدون تردید تحریم‌های بین‌المللی هزینه‌های زیادی به کشور وارد کرده و بسیاری از کارخانه‌های ما به دلیل تحریم امکان واردات تجهیزات ندارند. به همین دلیل پزشکيان اگر می‌خواهد دست به اصلاحات اقتصادی بزند در ابتدا باید برای تحریم‌ها چاره اندیشی کند و سپس دست به اصلاحات بزند. رهبری و رئیس‌جمهور در اظهارات اخیر خود وارد کردند که این ایران نبوده که به تعهدات خود پایبند نبوده بلکه آمریکا اقدام به خارج شدن از برجام کرده است. به همین دلیل نیز باید مذاکرات به جریان بیفتد تا شرایط برای لغو تحریم‌ها بین برود. ما باید در مسیری قرار بگیریم که مبادلات تجاری و اقتصادی ایران با کشورهای دارای تکنولوژی و سرمایه به روال سابق برگردد. در شرایط کنونی تکیه ایران روی اقتصاد چین و روسیه است که دارای تکنولوژی نیستند. از سوی دیگر روسیه هیچ گاه دیدگاه مثبتی نسبت به توسعه اقتصادی و سیاسی ایران نداشته و هژمونی خود را در خطر می‌بیند. در شرایط کنونی در حدود چند ماه تا برگزاری انتخابات آمریکا زمان وجود دارد که ممکن است در این مدت اتفاقات زیادی رخ بدهد.

هر چند من متقدم دولت پزشکيان باید برای همه سناریوهای احتمالی برنامه داشته باشد. نکته مهم دیگر این است که قدرت‌های جهانی هنوز درباره ایران به توافق کلی نرسیده‌اند. این در حالی است که ایران می‌تواند به عنوان قدرتمندترین کشور خاورمیانه شناخته شود. کشورهایمانند ترکیه و عربستان در منطقه خاورمیانه رقیب ایران هستند و به همین دلیل مخالف این هستند که در کشور توسعه اقتصادی رخ بدهد. به همین دلیل این کشورها در کنار قدرت‌های جهانی بر ادامه تحریم‌های ایران قرار دارند. عده‌ای در داخل کشور به دنبال این هستند که در کشور توسعه اقتصادی صورت نگیرد. این عده با آگاهی یا بدون آگاهی با کشورهای خارجی که موافق قدرتمند شدن ایران هستند همراه و همگام هستند. به همین دلیل نیز ایران را در دهه‌های گذشته در وضعیت تنش دائمی قرار داده‌اند. واقعیت این است که یک کشور نباید نسبت برای مدت طولانی فشارهایی را تحمل کند که در شرایط عادی کمتر کشوری می‌تواند آنها را تحمل کند. بالا رفتن نرخ بیکاری، کوچک‌تر شدن سفره مردم، افزایش سن ازدواج، افزایش طلاق و اعتیاد از جمله مسائلی هستند که در حال حاضر در کشور به دلیل تحریم‌ها نیز باید این نکته را در نظر گرفت که مسأله تحریم‌ها در اختیار ایران و کشورهای اروپایی نیست؛ بلکه این آمریکاست که در این زمینه قدرت تعیین‌کنندگی دارد. ما فرض را بر این می‌گذاریم که تحریم‌ها در آینده نیز ادامه پیدا کند. با این وجود تحریم‌ها به تنهایی در ساختار اقتصادی ایران نقش تعیین‌کننده‌ای ندارند.

یکی از این قدم‌ها حل برخی سوءتفاهم‌های کهنه و قدیمی در کشور است که سال‌هاست بعد از یکسری وقایع که منشأ این سوءتفاهم‌ها بوده، آثار آن همچنان باقی مانده است. وقت آن رسیده که یک گام بزرگ برای حل و فصل برخی رویدادها که دیگر تاریخی شده و زمان تأثیر آن هم تمام شده، اما خطرات جناح‌های سیاسی از آن وقایع باقی مانده و باعث جدایی می‌شود، حل شود. من این را یک گام بزرگ به سمت آشتی ملی می‌دانم. وی افزود: نکته مهم دیگر مربوط به یک واقعه یا اقدام خاص نیست، بلکه کل جامعه و مخصوصاً فعالان سیاسی واجتماعی کشور در جناح‌های مختلف باید به سمت وحدت‌نظر در شناسایی موضوعات امنیتی ملی و منافع ملی در کشور باشند. وحدت‌نظر درخصوص موضوعاتی که به امنیت ملی و منافع ملی کشور مربوط می‌شود، گام عملی بسیار مثبت و مفیدی در جهت حرکت از وقایع ملی به سمت آشتی ملی است.

پشت پرده گره‌کور مذاکرات آتش‌بس غزه

به گفته دو مقام عربی و آمریکایی، پس از ترور اسماعیل هنیه، رهبر سیاسی حماس در اواخر ژوئیه، مقامات این جنبش در گفت‌وگو با میانجی‌گران قطری اعلام کردند که خواسته‌های جدیدی ذیل مذاکرات آتش‌بس دارند؛ فرایندی که پیش‌تر به بن‌بست رسیده بود. نشریه نیویورک تایمز با طرح این ادعا نوشت، پیشنهاد مطرح شده حماس، قطر را که بر سازش تأکید داشت، نگران کرد و موجب شد تا این بازیگر تماس‌ها و دیدارهایش را با این گروه را به حداقل برساند. از همین‌رو حماس در نهایت این ایده را کنار گذاشت.

پشت پرده مذاکرات برای آتش‌بس از آنجاکه مذاکرات برای آتش‌بس و آزادی اسرا در ماه‌های اخیر به بن‌بست خورده، قطر برای عبور از این بن‌بست‌ها تلاش داشته تا از نفوذ خود بر حماس استفاده کند. در همین راستا بسیاری از مقامات به شرط ناشناس ماندن صحبت کردند تا بتوانند جزئیات گفت‌وگوهای پشت درهای بسته را به اشتراک بگذارند. از زمان آغاز جنگ، قطر هم‌صدا با مصر، در قامت میانجی مهم بین اسرائیل و حماس ظاهر شده و میزبان رابزنی‌ها با نمایندگان فلسطینی در مرکز شهر دوحه، پایتخت قطر و حامل پیام‌های دولت بایدن به حماس است. هم‌زمان مقام‌های قطر با اسرائیلی‌هانیز همکاری دارند، بدون آنکه با این بازیگر رابطه‌ای دیپلماتیک داشته باشند. در شرایط کنونی تلاش‌های دوحه فوریت بیشتری پیدا کرده، زیرا مذاکرات ظاهراً به بن‌بست خورده و حماس و اسرائیل راه‌داری برای توافق در پیش دارند. دو مقام آمریکایی گفتند که حماس در روزهای اخیر خواسته‌های جدیدی را برای آزادی اسرا مطرح کرده و خواستار آزادی اسرای فلسطینی در مرحله ابتدایی توافق شده است. این مقامات امیدوارند که قطر بتواند حماس را متقاعد کند تا دوباره این خواسته‌ها را کنار گذاشته و حتی درخواستش برای آزادی اسرا را تعدیل کند. آنچه انجام می‌شود تلاشی مداوم برای تداوم رابزنی‌ها در مسیر اصلی‌اش است. چهار نفر از مقامات گفتند که قطر پس از حمله اسرائیل به رفح در جنوب غزه در ماه مه، حماس را تشویق کرد تا به میز مذاکره بازگردد. این کشور در هفته‌های بعد حماس را تحت فشار قرار داد تا تازبان ساریش در این پیشنهاد رابپذیرد. اخیراً، قطر حماس را متقاعد کرده که مذاکرات حضور داشته باشد، آن‌هم در شرایطی که این جنبش گفته‌خواهان مذاکره نیست. در حالی که حماس علناً مدعی شده که در دو دور اخیر رابزنی‌های رسمی در قاهره و دوحه شرکت نکرده، اما نمایندگانش به طور خصوصی با مقامات قطری و مصری گفت‌وگو داشتند.

بازی پنهان قطر در دوزخ بین ماجاد انصاری، سخنگوی وزارت امور خارجه قطر در این باره گفت: «دوحه هر دو طرف را تحت فشار قرار داده تا در باب یک توافق به اجماع رسیده و برای دستیابی به این توافق تصمیم‌های دشواری را اتخاذ کنند. قطر بیش از یک دهه است که روابط نزدیک خود را با حماس حفظ کرده و از سال ۲۰۱۲ ۲۰۱۳ میزبان رهبران سیاسی تبعیدی این گروه بوده است. امیر حمد بن خلیفه آل ثانی، رهبر سابق قطر، اولین و تنها رئیس دولتی بود که در دوره تصدی حماس از یک بازدید کرد. علاوه بر این به ادعای نیویورک تایمز، قطر از شبکه خبری عربی الجزیره حمایت مالی کرده تا دیدیگونه پیام‌های حماس را منعکس کند. این کشور عربی در طول جنگ نیز سعی کرده خود را قامت بازیگری نشان دهد؛ بازیگری که می‌تواند شکاف بین طرف‌های درگیر را به حداقل برساند. قطر همچنین میزبان بزرگ‌ترین پایگاه نظامی آمریکا در خاورمیانه است. از همین‌رو تلاش‌های میانجی‌گرانه غزه به دلیل فرصت دیگری داده تا به ایالات متحده ثابت‌کند که قادر است به عنوان متحد استراتژیک در مسیر تحقق اهداف مهم سیاست خارجی آمریکا فعال باشد. دانا شال اسمیت، سفیر ایالات متحده در قطر بین سال‌های سال ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۷، در این باره گفت: «قطری‌ها همیشه می‌خواهند نشان دهند که می‌توانند شریک خوبی باشند، شل اسمیت با اشاره به اینکه عربستان سعودی و امارات متحده عربی، به عنوان دو متحد سنتی ایالات متحده که گهگاه مواضع خصمانه‌ای علیه همسایگان قطری خود اتخاذ کرده‌اند، گفت که «قطر با ارتش کوچک که دارد به ایالات متحده متکی است تا یک پوشش امنیتی برای آن فراهم کند. مقامات آمریکایی از مدیریت قطر در مذاکرات آتش‌بس قدرانی کرده و گفته‌اند که این بازیگر از تلاش‌های آمریکا درباره حماس در لحظات کلیدی حمایت کرده است. با این همه دو مقام آمریکایی تأکید دارند که صمیمیت بین حماس و قطر موجب بدبینی برخی از مقام‌های آمریکایی به دوحه شده است. اسرائیل اصرار داشت که در مرحله بعدی مذاکرات بر موضوعات متعدد متمرکز شود، در حالی که حماس می‌خواست دامنه رابزنی به مبادله اسیران محدود باشد. به گفته حسام باردان، یکی از مقامات ارشد حماس مستقر در قطر، دوحه با همکاری ایالات متحده، سه گزینه ممکن را به عنوان گزینه‌های سازش در اختیار حماس قرار داد. او افزود که نمایندگان حماس یکی از سه گزینه را انتخاب کردند. حماس موافقت کرد که مرحله بعدی به طور خاص بر موضوع مبادله اسرا متمرکز شود، جمله‌ای که درها را برای رابزنی‌ها باقوه در باب برخی از موضوعات دیگر باز می‌کند.